

Debatten i frågan får härmed anses inledd, avslutar Björn Forssén sin fördjupningsartikel om de uppdaterade 3:12-reglerna.

Fördjupning

2026.11.17

Fåmansföretagsreglerna bör analyseras grundligare än i reformen 2026

Innebär 2026 års reform av 3:12-reglerna de förenklingar och förbättringar som var avsikten? Björn Forssén analyserar den nya modellen för beräkning av gränsbeloppet och pekar på osäkerheter i förarbetena. Han efterlyser också en bredare prövning av om den ekonomiska dubbelbeskattningen av utdelning i aktiebolag bör avskaffas.

Annons

*text:***Björn Forssén**

*illustration:***Erik Backlund**

Inledning

Aktiebolagslagen (2005:551) tillämpas på både börsnoterade aktiebolag och små- och medelstora bolag, men fåmansföretagsreglerna i 56 och 57 kapitlen i inkomstskattelagen (1999:1229) tillämpas inte på börsnoterade bolag, utan bara för ägare, företagsledare och närstående i aktiebolag med ett fåtal delägare (fåmansföretag). Reglerna innebär att den ekonomiska dubbelbeskattningen av utdelning av vinst inte ska kunna kringgås genom förtäckt lön, det vill säga att lön (arbetsinkomst) omvandlas till utdelning med låg beskattning i inkomstslaget kapital. Vinsten i bolaget beskattas med bolagsskatt och utdelningen föranleder kapitalbeskattning hos delägare (dubbelbeskattning). I fåmansföretag gäller dock

särskilda utdelnings- och kapitalvinstregler, så att utdelning på eller vinst vid avyttring av kvalificerade andelar i företaget tas upp som en särskild intäktspost i inkomstslaget tjänst hos delägaren, som därmed inte kan omvandla marginalskatt på inkomst av tjänst till lågbeskattad kapitalinkomst.

Fåmansföretagsreglerna benämns ofta 3:12-reglerna, då de förekom i 3 § 12 momentet i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Reglerna i fråga – 56 och 57 kapitlen i inkomstskattelagen – omfattar fåmansföretag och fåmanshandelsbolag, och från början avsågs med fåmansföretag också handelsbolag. I och med skattereformen 1990 behandlas de inte längre som fåmansföretag, utan det anges direkt i lagen när en fåmansföretagsregel tillämpas även för handelsbolag. Förändringen berodde på att handelsbolag inte utgör juridiska personer i inkomstbeskattningen, utan delägarna beskattas direkt för vinsten i rörelsen och kan inte kringgå enkelbeskattning av vinst. De viktigaste associationsformerna som omfattas av fåmansföretagsreglerna är aktiebolag och ekonomiska föreningar, och jag fokuserar här på aktiebolagen.

Frågan är om reformen av fåmansföretagsreglerna den 1 januari 2026 (Svensk författningssamling 2025:1361) borde ha analyserats grundligare än vad som följer av förarbetena, det vill säga SOU 2024:36 och budgetpropositionen för 2026, proposition 2025/26:1. Den övergripande frågan är om den ekonomiska dubbelbeskattningen av utdelning av vinst i aktiebolag överhuvudtaget bör behållas. Den frågan berördes inte alls i förarbetena.

Den nya modellen för beräkning av årets gränsbelopp

Fåmansföretagsreglerna innebär att fördelningen av utdelning eller kapitalvinst på kvalificerade andelar i ett aktiebolag som utgör fåmansföretag ska ske med två tredjedelar i inkomstslaget kapital upp till gränsbeloppet, och den del av utdelningen eller kapitalvinsten som överstiger det beloppet ska tas upp som en särskild intäktspost i inkomstslaget tjänst. Vad som har förändrats genom reformen 2026 är beräkningen av årets gränsbelopp. Den nya modellen för beräkningen innebär att den så kallade förenklingsregeln och huvudregeln har slagits ihop till en gemensam regel vilken ska användas av samtliga delägare i fåmansföretaget.

Numera beräknas gränsbeloppet som summan av ett grundbelopp om fyra inkomstbasbelopp för året före beskattningsåret (322 400 kronor för 2026) fördelat på andelarna i företaget, ett lönebaserat utrymme och ränta på den del av omkostnadsbeloppet som överstiger 100 000 kronor. Beräkningen har också förenklats genom att både löneuttags- och kapitalandelskravet tagits bort och ersatts med ett schablonmässigt löneavdrag som uppgår till åtta inkomstbasbelopp (det vill säga 644 800 kronor – eller 643 000 kronor efter grundavdrag – för 2026). Dessutom har index- och kapitalunderlagsreglerna med årlig ränteuppräkning av sparat utdelningsutrymme slopats. Frågan är om den nya modellen med dessa regeländringar för beräkningen av årets gränsbelopp innebär de förenklingar och

förbättringar för delägare i fåmansföretag som var ambitionen enligt titeln i betänkandet SOU 2024:36, det vill säga Förenkla och förbättra!

Osäkerheter med den nya modellen – enligt förarbetena

Beträffande för- och nackdelar med den nya modellen för beräkningen av gränsbeloppet får jag särskilt nämna att regeringen i budgetpropositionen anförde att det alltjämt bör finnas en möjlighet att spara utdelningsutrymmen till senare beskattningsår, så att utdelningar inte ges i ett fåmansföretag utöver vad som är optimalt ur företagets synvinkel. Regeringen förde först ett resonemang – utifrån synpunkter från vissa remissinstanser – för och emot att ta bort ränteuppräkningen av sparad utdelning. Regeringen tog sedan fasta på följande synpunkt från Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, nämligen att de sparade gränsbeloppen ”för en inte obetydlig del av ökningen av sparade utdelningsutrymmen och eftersom de gränsbelopp som uppstår varje år är större än de gränsbelopp som kan utnyttjas” kommer att ”växa över tid även om uppräkningsräntan tas bort”. Regeringen bedömde att gränsbelopp genererade av uppräkningsräntan ändå till stor del består i gränsbelopp som delägare i fåmansföretag inte kan utnyttja. Därför föreslog regeringen att ränteuppräkningen på sparade utdelningsutrymmen skulle slopas som en förenkling av regelverket, genom att såväl antalet beräkningsmoment som antalet parametrar som ingick i beräkningen av årets gränsbelopp blev färre.

Emellertid anförde regeringen att det angående den nya modellen för beräkning av gränsbeloppet inte finns något entydigt samband mellan den beräknade förändringen i gränsbeloppets storlek och den beräknade effekten på beskattningen. Enligt regeringen förväntas effekten av den förändrade beräkningen av gränsbeloppet slå igenom gradvis, då delägarna som berörs hade sparade utdelningsutrymmen vid ikraftträdandet av den nya modellen. Framtiden får visa om den ger de av regeringen förväntade förbättringarna och förenklingarna. Jag anser dock att det kvarstår som en avgörande alternativ fråga huruvida den ekonomiska dubbelbeskattningen av utdelning av vinst i samtliga slag av aktiebolag bör slopas.

Frågan om åtstramningar av 3:12-reglerna bör ställas mot en slopad dubbelbeskattning

Den borgerliga så kallade fyrklöverregeringen drev igenom ett slopande av dubbelbeskattningen av utdelning av vinst i aktiebolag 1994, men den socialdemokratiska minoritetsregeringen återinförde dubbelbeskattningen, när de tog över regeringsmakten efter valet 1994.

Det finns veterligen ingen undersökning som visar att slopandet av den ekonomiska dubbelbeskattningen av vinst i aktiebolag medförde negativa effekter särskilt beträffande fåmansföretagen. Därför bör detta analyseras som ett alternativ till ständigt återkommande reformer av fåmansföretagsreglerna. Eftersom socialdemokraterna vill strama åt 3:12-reglerna med motiveringen att det är orättvist att löneanställda inte kommer i åtnjutande av låg beskattning i inkomstslaget kapital som för utdelningar i fåmansföretag, borde en

grundligare analys ske jämfört med de vaga antagandena i förarbetena till reformen 2026 om effekten på beskattningen. Frågan om åtstramningar av 3:12-reglerna bör ställas mot en slopad dubbelbeskattning och prövas av riksdagen. Debatten i frågan får härmed anses inledd.

BJÖRN FORSSÉN *Juris doktor och civilekonom*